

Maahanmuuttaja- keskustelun palautetta tutkijalle

Tein viime vuonna Sisäministeriölle arvion lähi-alueilta Venäjältä ja Virosta Suomen eri maakuntiin saapuvien maahanmuuttajien määrästä vuoteen 2013 mennessä. Arvion laatiminen ja julkistaminen sujuivat ongelmitta. Helsingin Sanomat julkaisi suurimman tekemistäni neljästä maakunnittaisesta maahanmuuttajaskenaarioista ja otsikoi artikkelin poleemisesti todeten, että Suomeen mahtuu hyvinkin 10 0000 venäläistä maahanmuuttajaa. Otsikko herätti Suomessa uinuvat aggressiot ja aloin saada artikkelin pohjalta runsaasti vaihtelevaa palautetta puhelimitse, kirjeitse ja sähköpostitse.

Palautteessa epäiltiin erityisesti isänmaallisuuttani ja muuta vastaavaa, mikä liittyy maahanmuuttajakysymyksiin. Osa kommentoijista ilmoitti ”tapelleensa koko ikänsä ensin sodassa ja sitten sen jälkeen varmistaakseen, että maahamme saapuisi mahdollisimman harvoja venäläisiä”. Osan ongelmana oli työttömyys. Moni palautteen antaja ilmoitti seuranneensa siirtolaisten hyysäystä sosiaalitoimistoissa ja totesi, ettemme tarvitse enää lisää siivelläeläjiä. Kuulin myöhemmin, että myös eräät maakuntalehdet olivat kirjoittaneet ennusteestani ja että venäläisten maahanmuutosta oli tältä pohjalta keskusteltu runsaasti ja kielteisesti myös työpaikoilla. Työnantajapiirit tosin olivat suhtautuneet asiaan positiivisesti. Vaikka oletin, että pinnan alla muhii voimakkaita asenteita, saamani palautteen jyrkkyys sai pohtimaan, miten laajoja ja syviä ennakkoluuloja todella ovat.

Mitä sitten itse asiassa ennustin? Tein neljä eri skenaariota siitä, kuinka paljon Suomessa tulee olemaan ulkomailla syntyneitä vuonna 2013 ja mikä on venäläisten osuus Suomen väestöstä. Skenaarioista niin kutsuttu Siili-vaihtoehto edusti maahanmuuton perusteiden nykytilanteen tiukentamista. Skenaario Virallinen-vaihtoehto nojautui Tilastokeskuksen viralliseen maahanmuuttoennusteeseen, jolloin nettomuutto olisi vuosittain 5000 henkeä. Skenaario Työvoima-vaihtoehto perustui alueiden työvoiman määrän säilyttämiseen suurin piirtein nykytasolla kaikissa maakunnissa. Niin kutsuttu Poliittisen sietokyvyn -vaihtoehto hahmotteli, kuinka paljon maahanmuuttajia saapuu Suomeen, mikäli lievennetään tulorajoituksia ilman, että muuttajien määrä vielä aiheuttaisi suurempaa poliittista metakkaa.

Kunkin vaihtoehdon jaoin sitten maakuntiin muutaman oletuksen kera. Pohjana oli ulkomaa-laistaustaisten – mukaan lukien venäläisten – nykyinen sijainti Suomessa. Maahanmuuttajien sisäisen muuttoliikkeen Suomessa laskin samanlaiseksi kuin alkuperäisten asukkaidenkin. Maahanmuuttajien etnisen koostumuksen arvioin olevan suurin piirtein vuosien 2000 ja 2001 aikana tapahtuneen reaalisten nettomaahanmuuttajien rakenteen mukainen. Näinä vuosina nettokoostumus oli vahvasti venäläispainotteinen.

Skenaarioni ei ollut varsinaisesti mitään suurta tiedettä, vaan lähinnä sivistynyttä spekulatiota.

Skenaariostani kävi ilmi, miten hankalaa on yrittää tehdä maahan muuttoennusteita aluetasolla. Yleensä arviot on tähän saakka laadittu vain koko maan tasolla, jos sitäkään. Lukuja ylipäättään esitetään harvoin. Mahdollisten maahanmuuttajien kansallisuudesta ei ole uskallettu puhua halaistua sanaa. Ajattelinkin ”lähteä soitellen sotaan” molemmin osin uusilla avauksilla.

Koska skenaarion tilaajan intressissä oli aluepolitiikka, perustelin venäläisten määrän realistisuutta aluetekijöillä. Venäläiset ovat tottuneet asumaan pohjoisessa ja heidän sijoittumisensa tulisi olemaan luultavasti tasaisempaa kuin muiden maahanmuuttajaryhmien. Jo nyt venäläiset asuvat suhteellisen tasapainoisesti eri puolilla maatamme ehkä Vaasan seutua ja Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Lisäksi arvioin venäläisten olevan koulutustasonsa osalta suhteellisen hyvä vaihtoehto. Esittämäni skenaariot olisivat mahdollisia myös Venäjän alueiden näkökulmasta ainakin tilastollisesta vinkkelistä. Varsinkin jos kyse ei olisi pysyvästä muutosta.

Skenaarioideni perusteella näkisin, että Suomessa olisi hyvä aloittaa keskustelu maahanmuutosta. Erityisesti olisi arvioitava, miten höllätään maahan-tulon ehtoja, mikäli siirrytään ns. aktiiviseen maahanmuuttopolitiikkaan. Olisi myös mietittävä, mistäpäin muuttajia reaalisesti halutaan. Meillä tuskin on varaa lähteä hakemaan sairaanhoitajia takaisin Norjasta ainakaan kovin suurella rahalla. Näkisin-kin, että venäläiset ovat tämän vuoksi yksi hyvä vaihtoehto varsinkin, kun Suomen elintason omaavista maista ei maahanmuuttajia juurikaan ole näkyvissä. Itse asiassa vuoden 2002 muuttoliiketilastot osoittavat, että myös muutto Venäjältä Suomeen on alenemassa. (Kun 2001 vielä nettomuutto [=Venäjältä Suomeen muuttaneet miinus Suomesta

Venäjälle muuttaneet] Venäjältä oli noin 2400 niin vuonna 2002 se oli selvästi pienempi eli vajaa 2000. Vuonna 2000 nettomuutto oli noin 2100 henkeä. Bruttomuutossa eli Venäjältä Suomeen muuttaneissa lasku oli suhteessa vieläkin suurempi). Suurin syy laskuun on niin sanottu paluumuuttajien kohtelun muutos, joka näkyy jo tilastoissa. Baltian maiden kansalaiset ovat nykyisin suuntautumassa muualle Eurooppaan.

Luonnollisesti skenaarioni ovat mielekkäitä vain niillä oletuksilla, joilla ne oli tehty. Vakavasti puhuen uskon kuitenkin, että mikäli maahanmuuttopolitiikkaa löysätään, en minä ainakaan näe kovin paljon vaihtoehtoja venäläisille. Yritin kysellä palautteen antajilta, keitä meidän sitten pitäisi hyväksyä maahanmuuttajiksi, jos venäläiset eivät kelpaa. Työttömyyteen vedonneiden palautteen antajien mielestä meidän ei pitäisi ottaa vastaan ketään mistään päin maailmaa niin kauan kuin on yksikin suomalainen on työtön. Lisäksi sain vastauksena esimerkiksi ehdotuksen päästää maahan lapsia Nigeriasta. Itse ajattelin skenaariota laatiessani (ja ajattelen edelleen), että Kiina voisi olla yksi reaallinen vaihtoehto, mutta sitten arvelin, että Kiinakeskustelu olisi heikentänyt uskottavuutta liikaa.



A k u A l a n e n

Kirjoittaja työskentelee tutkijana Tilastokeskuksessa.